

جرب دمودسی در گاو

دکتر محمد جواد قره‌گزلو**

دکتر صادق رهبری**

دکتر تقی تقی‌پور بازرگانی*

دکتر سعید هاشمی***

دکتر حمید حدادزاده**

مقدمه :

از سال ۱۳۶۳ که جرب دمودسی از نظر بالینی و پاتولوژیک در یک راس بزاز نژاد نجدی تشخیص داده شد (بازرگانی و قره‌گزلو اطلاعات منتشر نشده) جستجوی این نوع جرب در بز و گاو مورد توجه قرار گرفت. تاکنون علاوه بر آنکه با یک مورد دیگر از آلودگی به دمودکس دریزی از نژاد بومی که از بسنواپتیوزیس رنج می‌برد (۷) برخورد گردیده وجود دمودکس در ۵ راس گاو ارجاعی به درمانگاه شماره ۱ دانشکده دامپزشکی تهران و یک راس گاو از روستای نوکه سمنان تشخیص داده شده است که موارد گاوی آن موضوع این گزارش می‌باشد.

نشانیهای بالینی

در هیچ یک از ۵ راس گاو ارجاعی به درمانگاه علت رجوع ضایعات جلدی نبود بلکه علت مراجعه دامداران ابتلاء گاوها به اختلالات داخلی بود که در ضمن معاینه آلودگی به جرب دمودسی نیز مورد توجه قرار گرفت. در رابطه با سمنان نیز در بین ۳۶ راس گاو دورگ و اصیل یک راس گاو شیری باندولهای جلدی مورد توجه همکاران دوا داره دامپزشکی آن شهرستان قرار گرفت که با هدایت یکی از نویسندگان مقاله (بازرگانی) و بررسیهای آزمایشگاهی دیگری (هاشمی) آلودگی با دمودکس قطعی گردید. در موارد برخورد شده یا پولهای باندولها از نوع داخل جلدی به اندازه تا ۶ میلی‌متر که اکثراً "در نواحی گردن و شانیه و اندامهای حرکتی قدامی پراکنده بود. این ضایعات در وضعیت متفاوت از نظر محتوا و قوام بودند. بدین معنی که بعضی نرم و رسیده و در مقابل فشار انگشتان انعطاف

* - گروه علوم درمانگاهی دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران

** - گروه پاتوبیولوژی " " "

*** - کارشناس دامپزشکی شهرستان سمنان

نشان داده و ماده‌های خمیری کرمی رنگ با غلظت وازلین و بدون بواز آنها خارج می‌شد. این ماده به هنگام خروج به دور خود پیچیده و حالت فنرگونه یافته یا تشکیل دوایری می‌داد. درحالیکه عده‌ای دیگر در مقابل فشار مقاومت نشان داده و حالتی پاپول گونه داشتند. تعداد این ندولها از چند تا چند ده تا متفاوت بود دامهای آلوده ماده بوده و سنی بین ۲-۴ سال در وضعیت متفاوت از نظر آبستنی و شیرواری قرار داشتند.

تشخیص تفریقی:

با توجه به مطالبی که تاکنون آمد جرب دمودسی یا هیچ یک از بیماریهای جلدی اولیه یا ثانویه اعم از باکتریایی و قارچی، ویروسی، انگلی، تغذیه‌ای و حالت‌های آلرژیکی قابل اشتباه نبوده و برای رفع هرگونه شبهه‌ای و نیز به منظور تأیید تشخیص بالینی کافی است که یکی از ندولهای رسیده را فشار داده و از محتوای خارج شده گسترش تهیه و با میکروسکپ معمولی با ادراشت نمائی ۲۰۰ برابره جستجوی دمودکس مبادرت ورزید و در هر میدان میکروسکپی تعداد قابل توجه از انگل بالغ (۴ جفت یا) ونوچه یا لارو (۳ جفت پا) را مشاهده نمود. اگر دستیابی به ندول رسیده امکان پذیر نگشت به روش جراحی می‌توان به برداشت پاپولی اقدام نمود. چنین نمونه‌ای چه به به طریق پاتولوژیک آماده شود یا از سطح زیرین آن به طور مستقیم با فشردن لام گسترش تهیه گردد باز امکان جستجوی این انگل براحتی وجود دارد. در موارد یاد شده در این گزارش به هر دو روش نمونه برداری نوسل جسته و آلودگی به دمودکس قطعی گردید. (شکل ۱ و ۲)

درمان:

در یک مورد Ivermectin به میزان یک میلی لیتر برای ۵۰ کیلو وزن زنده گاو (۲۰۰ میکروگرم به ازاء هر کیلو وزن زنده) به طریق زیر جلدی استفاده شد، ۱۱ روز بعد از تزریق گاو مبتلا مجدداً "مورد معاینه قرار گرفت. در این زمان نه تنها تعداد ندول کاهش یافته بود بلکه ندولهای باقیمانده نیز اکثراً "خشک و فاقد ترشحات بودند. از یکی از ندولهای باقی مانده مختصر ترشح پنیری شکل جمع آوری و گسترش تهیه گردید و در مشاهده میکروسکپی تعداد انگشت شماری انگل آنها در حال متلاشی شدن جلب توجه نمود.

بحث

عامل جرب دمودسی گاو همانند دمودکس سایر دامها تمام مراحل زندگی (تخم نوزاد و نوچه) خویش را اساساً در فولیکولهای موو گاهی در غدد مولد چربی و نادرا " در غدد مولد عرق از نوع آپوکربن می گذارند هر چند که حضور این انگل در کبد، ریه ها، غدد لنفاوی (جایگزینی دمودکس توسط خون) و دفع آن از طریق مدفوع بدن بال لیسیده شدن پوست آلوده گزارش شده است (۷ و ۶ و ۵ و ۴ و ۳ و ۲ و ۱). در بازرسی چرم گاو تا ۸۷% پوست های آزمایش شده دارای ضایعات دمودکس بوده و در گله های بزرگ تا ۳۰% گاو را را مبتلا " یافته اند (۲). راه انتقال دمودکس را اساساً " در تماس بین دامهای آلوده و سالم حساس می دانند هر چند که امکان انتقال بوسیله عوامل غیر زنده وجود دارد. انتقال عمدتاً " در گوساله های در تماس با مادران آلوده وقوع می یابد و در این رابطه تماس ۱۲ ساعته (بعضی از محققین حتی یک ساعته را ذکر کرده اند) ممکن است مسئله ساز گردد. بهر حال در عمل بیشترین موارد بیماری در گاوهای نژاد شیری بالغ وقوع می یابد با وجود آنکه اعتقاد بر این است با افزایش سن از حساسیت دام نسبت به آلودگی با دمودکس کاسته می گردد (۶ و ۴ و ۳ و ۱). قابل ذکر آنکه در هیچ یک از موارد برخورد شده در درمانگاه شماره ۱ دامداران به فراگیری بیماری اشاره نداشتند و در سمنان نیز واگیری به شکل درمانگاهی بیماری مورد توجه قرار نگرفت. آیا چنین وضعیت به آن علت است که:

اولاً " ندولها آنقدر کوچک هستند که توجه دامدار را جلب نمی کند.

ثانیاً " بی اهمیت بودن نشانی های درمانگاهی این نوع جرب برای دامداران بی توجهی آنها را نسبت به این انگل باعث می گردد.

ثالثاً " در روش متداول پرورش گوساله جدا سازی گوساله از مادر در کوتاه ترین زمان بعد از زایش قلت موارد آلودگی را به همراه دارد.

بهر حال با توجه به تفاوتها در روش پرورش نوع گاو در کشور منراکم، نیمه منراکم سنتی) و نیز آنکه دامداران غالباً " به موارد اختلالی توجه می نمایند که حیات اقتصادی دام را بطور جزئی یا کلی در معرض خطر قرار دهند و یا باعث نازیبی گاو کردند. توامان شرایط مذکور در بالا می توانند توجیه کننده اندک بودن مراجعات باشند در رابطه با بیماریزائی گفته می شود که اگر دمودکس در شرایط تکثیر و ایجاد

اختلال قرار گیرد باعث آماسی مزمن در محل آلوده پوست و ریزش مو می‌گردد که ممکن است با پوسته پوسته شدن جلد همراه باشد. بعلاوه در بسیاری از موارد گانونهای مبتلای جلد به باکتریها به خصوص استافیلوکوک آلوده می‌گردد که ممکن است در موارد قلیلی باعث سپتیمی نوکسمی، ضعف و لاغری و حتی مرگ دام گردد. به علاوه در شرایطی چون سوء تغذیه آلودگی شدید به کنه، گرمای محیطی شدید و ابتلاء به بیماریهای دیگر ممکن است آلودگی دمودکس در بدن منتشر (دمودکس خبرالیزه) و مرگ و مبتلا را موجب شود. قابل توجه آنکه در یک مورد نمونه تهیه شده از ندول در محیطهای B.A و M.C کشت و بعد از ۲۴ ساعت رشدی جلب نظر نکرد. بهر حال اهمیت اصلی جرب دمودسی در ضایعات وارد بر پوست و چرم حاصل از پوست است و در گزارش آمده است که در اثر این بیماری ارزش پوست تا ۷۵٪ می‌تواند تنزل پیدا کند (۲ و ۷ و ۴). موضوع اخیر بررسی فراوانی و شدت آلودگی به دمودکسی را در سطح کارخانجات و کارگاه‌های پوست و چرم مملکت کاملاً ضروری می‌نماید.

با وجود آنکه درمان جرب دمودسی در سگ با داروهای Cypermrthrin, Anitraz

Closantel, Phoxin موفقیت آمیز بوده (۵) در جرب دمودسی گاوتا حدی

فایده بودن درمان سخن رفته است (۱ و ۴)

بهر حال بر اساس آنچه که در بخش درمان آمده بهره‌گیری از Ivermectine

نه تنها در درمان جرب دمودسی گاو بلکه سایر دامهای بزرگ توصیه می‌گردد:

با توجه به آنچه در رابطه با امر انتقال دمودکس آمده کنترل جرب دمودسی در

گاو در گله‌های آلوده اساساً "برجدا سازی گوساله از مادر بلافاصله بعد از تولد است.

اهمیت توسل به چنین روش مدیریت نه تنها در رابطه با این بیماری بلکه بویژه در رابطه

بالوکوز و ویروسی یا آنزئونیک گاو و پاراتوبرکولوز گاو کاملاً اثبات شده است. به علاوه بر

گانونهای آلوده حمام دادن یا اسپری مکرر با کنه کش‌ها محتملاً "جلو انتشار بیماری ر

می‌گیرد. (۱)

-
- 1- Blood, D.C. Radostits, C.M., Hencerson, J.A., Arundel, J.A., and Gay, C.C (1983) Veterinary Medicine 8th ed. Beilliere Tindall 1st Anne, srood, cest. bourne BN21 3uN PP. 964-965.
 - 2- Gaafar, S.M (1980) Bovine medicine and Surgery ed. Amctutz H.E., Am.Vet. Publication, INC Drowerkk, Santa Barbara California USA Vol 2. PP. 908-909
 - 3- Jub, K.V.B.E. and Kenedy, P.C. (1985) Pathology of domestic animals 3rd ed. ACA Demic rress, INC. orlando, Florida USA Vol 1. PP. 500-501.
 - 4- Mulowney, J.L. (1986) Current veterinary therapy, food animals practice 2. ed. by Howard, J.L. Saunders Philadelphia, USA PP 921-922.
 - 5- Sikove, J (1983) Denodicosis and Sarcoptic mange in the dog, therapy trials with phoxim (sebacill) Vet. Med. Rev.. (2) .PP. 172-177
 - 6- Soulsby, E.J.L (1982) Helminths, Arthropods and protozoa of domestica ted animals. 7th ed. Bailliere tindall Lowdon UK PP. 477-479.

- ۷- دکتر تقی پور بازرگانی - تقی، دکتر قرگزلو - محمد جواد و دکتر ابراهیمی علیمراد (۱۳۶۶) بررسی بسنواپتیوزیس در بز دریافت کرمان. مجله دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران دوره چهل و یکم شماره ۳ و ۴ ص ۴۴-۱۹
- ۸- دکتر رفیعی، عزیز و دکتر راک، همایون (۱۳۶۴) انگل شناسی - بند پایان (آنتومولوژی) انتشارات دانشگاه تهران ص ۴۴/۴۸.

 Summary

Cattle demodicosis in Iran

Bazargani, T.T, * Gharagozlou ** M.J, Hashemi, S.S; ***
 Rahbari, S; ** Rahbari, S, **

Since 1984 we have had 6 cases of demodicosis in holstein frisian Cattle of varying ages (2-4Yr) and physiological position in regard to production and reproduction.

In none of the cases, demodicosis was not the owner's particular concern. The lesions were in the form of either papule or nodule as large as 6mm in diameter and mainly scattered on neck, shoulder and front legs.

For the purpose of confirming the demodex infestation, smears were prepared from either the excretion of a squeezed nodule or by the impression of a papule.

In the meantime in some cases confirmation were made pathologically by the excision of a papule.

Ivermectine subcutaneously at the dose rate of 200mg/kg BW (1ml/50Kg B.W.) was used in one of the cases and the treated cow recovered properly.

Finally ways of transmission, pathogenesis and economical importance as well as how to control demodex infestation have been- discussed.

* Dept. of clinical sciences, Faculty of Vet. Med. University of Tehran, Iran.

** Dept. of Pathobiology Faculty of vet Med university of Tehran